Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d’un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

CAROLI POREE
E SOCIETATE JESU
SACERDOTIS
ORATIONES DIDASCALICÆ.

NOVA APUD GERMANOS EDITIO
RECOGNITA ET EMENDATA.

CUM FACULTATE SUPERIORUM.

Moguntiæ & Francofurti ad Mænum,
Impensis FRANCISCI VARRENTRAPP.
M DCC LV.

SYLLABUS
ORATIONUM DIDASCALICARUM.

* *

ORATIO I. *De Eloquentia.* Quare varia sit apud varias gentes, mutabilis apud eandem gentem Eloquentiæ forma?

ORATIO II. *De Satyra.* Utrum Satyra in civitate bene morata, & quatenus admittenda sit?

ORATIO III. *De Panegyricis Orationibus.*

ORATIO IV. *De Criticis.*

ORATIO V. *De Theatro.* Theatrum sit ne, vel esse possit Schola informandis moribus idonea.

ORATIO VI. De Libris, qui vulgo dicuntur *Romanenses.*

Notes du mont Royal
www.notesdumontroyal.com
Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

omnibus viris Gallicè ſcribentibus non lingua ſolùm, ſed & eloquentia omnis Gallica plurimúm debere ſe profitetur.) Veſtrûm eſt, inquam, pro veſtrâ, pro imperii, pro ipſius Religionis gloriâ, vincere dicendo vel ſcribendo faſtidium delicatioris ævi, & Eloquentiam iſtam ſanam & gravem quam vobis tradiderunt patres veſtri, quam vos foviſtis diu, quam etiamnum obtinetis, nunquam dimittere, ſed vindicare potiùs ab omni mutatione, quantùm fieri poteſt, & qualem laudatis in aliis, qualem admiramur in vobis, talem aut certè quàm minimè ſibi diſſimilem nepotibus veſtris tradere.

ORATIO II.

DE SATYRA.

Utrum Satyra in Civitate bene morata, & quatenùs admittenda ſit?

Habita anno Domini 1710.

UTRUM iniquitate hominum, an Satyræ vitio fieri dicam, ILLUSTRISSIMI ECCLESIÆ PRINCIPES, PRÆSIDES ILLUSTRISSIMI, AMPLISSIMI SENATORES, CÆTERIQUE OMNIUM ORDINUM AUDITORES ORNATISSIMI, ut illam, cùm plerique hodie in omni ſcribendi genere vel dicendi adhibeant, plerique tamen excludere, vix ali-

qui

qui admittere se velle profiteantur? Quis enim aut Poëtarum, qui ejus stimulis acuit epigramma, aut Oratorum, qui ejus salibus condit orationem, aut Scriptorum, qui ejus jocis aspergit disputationem, satyricus dici velit? Quid ego verear ipse magis, quàm ne, de Satyrâ disserendo, Satyram vobis offerre videar?

QUONAM igitur ex fonte tantum in illam invidiæ derivari putem? an ex ipso nomine, quod à Satyris illis procacibus & semiferis deduxisse multis credita est? At neque ipsa de nominis sui auctoribus confitetur, neque si confiteatur de Satyris, hoc tamen nomine concedat ipsi Tragœdiæ, quam ex ignobiliori appellatione nuncupatam esse constat. An ex generis humilitate ac propè infamiâ, quippe quæ ruri ipsa inter pocula ex fœdis maledicentiæ sordibus procreata dicitur? At ego illam festiva inter politiorum hominum colloquia lucem primum aspexisse veriùs dixerim. Huic certè rusticitatem objecerit nemo, ex quo tempore in urbem à Lucilio, ab Horatio in Aulam traducta est.

SUPEREST itaque ut in ipsâ ejus naturâ vel arte inhæreat aliqua vitii labes. At quid illa profitetur aliud, nisi se insectandis acriùs hominum vitiis natam esse, & in jocosis morum reprehensionibus exercitatam? Inde tamen in illam odii tantum profluxisse suspicor, & sentio. Hinc est quòd illam ipsius adversarii calumniæ adjutricem, alienæ famæ per-

nicem, civilis otii luem, ac pestem nefariam, & ab omnibus qui tranquillitati publicæ consultum velint, validissimè opprimendam esse pronuntiant.

Nullósne defensores habet ac patronos? Habet pauciores illos quidem, sed acerrimos, qui è contrario illam veritatis satellitem, virtutum propugnatricem, emendatricem vitiorum, magistram morum optimam, & ab omnibus qui civili disciplinæ provisum cupiant, diligentissimè retinendam esse contendunt.

Illam itaque alii è civitate prorsus exterminari volunt, alii volunt in civitate omnino retineri. Peccant utrique meâ quidem sententiâ, illi odio Satyræ nimio, hi nimio amore. Sic enim mihi persuasum est, & verò persuasum esse vobis, aut facilè persuaderi posse confido, Satyram ex illarum esse rerum genere, vel numero, quæ cùm naturâ suâ possint prodesse plurimùm, tum alienâ culpâ plurimum obesse possunt. Quemadmodum igitur gladios, aliáque id genus tela nemo dixerit aut planè interdicenda, quòd illa possint ad injustam cædem converti, aut omnino ac sine cautione concedenda, quòd ad justam defensionem possint adhiberi: Ita Satyram nemo prudens asseveret, aut esse prorsus rejiciendam, quòd illâ quis ad contumeliam abuti possit; aut contrà, quòd illâ quis ad morum emendationem uti queat, esse omnino, & sine ullâ circumscriptione recipiendam.

Pro-

Propositio. QUO circa positam hanc à me, neque, ut opinor, indignam vobis judicibus quæstionem, utrùm Satyra in civitate bene moratâ, & quatenus admittenda sit, ita definiri posse orbitror, ut statuamus, *neque illam è civitate bene constitutâ excludendam esse, neque sine multâ cautione admittendam.* Quæ duo in duplici orationis parte, sic disputabo, ut quantum in me est, nemini detur criminandi locus, aut nimio plura Satyræ concessa, dum illi faveo; aut dum illam castigo, nimio plura fuisse detracta. Adeste quæso animis, AUDITORES, & Oratorem qui de Satyrâ dicendo à Satyrâ multum sibi timere debeat, humanitate & benevolentiâ vestrâ confirmate.

PRIMA PARS.

CIVITATEM bene moratam rectéque institutam cùm apello, eam nolite intelligere, AUDITORES, quæ veluti commentitia illâ Platonis Respublica integerrima sit moribus; qualem neque antea extitisse, neque ullam; postea (tanta humanæ naturæ pravitas est) extituram arbitror. Illam dico quæ optimis temperata sit legibus, à quâ vitiorum irritamenta, quantum fieri potest, excludantur omnia, in quam adjumenta virtutum quàm admitti possunt plurima, inducantur. Atqui Satyram in ejusmodi civitate adhiberi volo. Quid ita? quòd & multa ibi vitia oriri necef-

se sit; quæ non possunt cohiberi legibus, possint coërçeri Satyrâ; & ea ipsa quæ cohibentur legibus, Satyrâ plerumque meliùs coërceantur.

QUAMLIBET in præcavendis hominum culpis diligentes extiterint qui prima civitatibus jura descripserunt, mirum tamen quàm multa, quàm varia vitiorum genera legibus intacta reliquerint. Animadverterunt graviter in eos qui aliorum fortunas rapacitate, dignitatem contumeliis, corpus ferro invaderent; si qui magistratibus reverentiam, dominis obsequium, parentibus pietatem, patriæ amorem, Superis Religionem denegarent, his mulctam, carcerem, exilium aliáque pro immanitate scelerum supplicia interminati sunt. Qui peccarent cæteris in rebus, hos ut plurimùm inultos omiserunt.

NULLANE igitur prætereà sunt vitia, quibus inquinentur hominum mores? Nulláne quibus tollatur communis vitæ suavitas? Nulla quibus civitatum dignitas obscuretur? Existunt profectò multitudine innumerabilia, insulsitate ridicula, pravitate intolerabilia, neque illa non prospexerunt animo conditores legum prudentissimi, sed & haud posse legibus cohiberi sapientissimè judicaverunt. Fingamus enim Lycurgum aliquem, aut alterum quemlibet cujusvis Reipublicæ moderatorem has leges ære incisas palam proponere.

NEMO *domi avarus esto: nemo adulationibus rem alterius captato: nemo improbitati lar-*

vam probitatis obtendito: nemo se & sua jactantiùs prædicato. Nemo in gestu agrestis, in cultu incompositus, in veste inelegans, in congressu insuavis esto: nemo denique ullâ in re, ullo tempore vel loco molestum se vel ridiculum exhibeto. Qui faxit, huic pœnam pro gravitate culpæ, judices irroganto.

VESTRAM fidem, AUDITORES, has leges qui viderit, an risum tenebit? An credet plus habituras ponderis, quàm legem illam ab Athieniensibus adversùs ingratos aliquando promulgatam? Ecquis enim reperietur Censor tam acer & diligens, qui horum violatores edictorum possit deprehendere, aut deprehensos justis animadversionibus emendare. Cogitate merum aliquem magistrum (*a*) quem poterit mens vestra commentando effingere perfectissimum. Virum eâ celeritate intelligendi quæ longissimè disjuncta continuò pertingat; eâ memoriæ vi quæ numero infinita comprehendat; eâ judicii æquitate, quæ nullo inclinata pondere satiscat; eâ mentis vigilantiâ quæ nunquam sopita conniveat; eâ laboris patientiâ, quem nulla negotiorum multitudo obruat; eâ fortitudine animi, quam imago periculorum nulla deterreat: virum ad summa quæque natum, in minimis maximum, Reip. semper memorem,

(*a*) DD. *Marc. Renat. d'Argenson, qui tunc temporis Lutetiæ Ædilitatem gerebat & qui postea Vicecancellarius fuit ac regiorum sigillorum Custos.*

ſuî penè oblitum, pro patriâ & cupidum vivere, & mori non timidum: virum denique qualem ad hujus ſplendorem Urbis & dignitatem ſingulari Dei beneficio his temporibus conceſſum eſſe gratulamur. At ego contendo neque illum, neque alios, ſi qui reperientur, huic ſimiles viros, ſuam legibus quales antea deſcripſimus vim & auctoritatem aſſerturos. Quorſum ita? Quia nullis legibus coërceri poſſunt ea vitia, quæ minùs in temeritate & audaciâ, quàm in turpitudine quâdam & inſulſitate ſunt poſita.

ILLA, illa ſcilicet aculeos Satyræ *poſtulant*, non juſtitiæ gladios. Jocis *caſtigari debent*, non ſuppliciis.

Satyræ eſt itaque ſtylum exercere in duros illos & ſordidos patres familias, qui avidiores in colligendo, parciores in tribuendo, mercedem ſervis, ſumptum liberis, victum ſibi invident, itáque vivunt omnibus infeſti, ut nemini faciant bene, niſi mortui.

Satyræ eſt confodere illos emptores nobilitatis pretioſos, qui quòd venalia habuerint & habeant omnia, genus ipſum pecuniâ credunt emi, qui ſe novitatem putant exuere, ſi titulos grandiores induant, atque in veterum dominorum poſſeſſionibus novi Domini ſuperbiſſimè inſideant.

Satyræ eſt nigro perfricare ſale illos homines inſulſos, ſimplicitatis, uti prædicant, ſtudioſos, & antiqui moris retinentes, revera

invenustos, abnormes, rusticos, merum rus, & mediâ in urbe urbis egentissimos.

Satyræ est excutere viros illos politulos, calamistratâ comâ elegantulos, lotâ facie candidulos, totos mellitos, gestûs mollitie, vocis lenitate, odorum fragantia suavissimos, nimiâ demum suavitate insulsorum insulsissimos.

Satyræ est personam detrahere illis simulatoribus virtutum, vitiorúmque dissimulatoribus callidis, qui probitatis specie improbitatem obtegentes, ad honorum fastigia humili obrepunt gressu; quique illud austerioris vitæ professione consectantur, ut delicatè & molliter possint vivere.

Satyræ est mordere acriùs perfidos illos domorum exploratores, qui toti in eo sunt, ut sciant & nesciantur; qui ubi nacti fuerint homines ineptè credulos, in eorum familiaritatem immergunt sese, ut rem familiarem exinde subruant.

Satyræ est insequi illos sectatores otii laboriosos, quos hæc una sollicitos habet cura, ut nihil curent; quibus lucis pars optima in somnum, noctis in convivium, reliquum tempus in nugas pueriles abit; qui totam ita vitam instituunt, ut fructum vivendi nullum capiant, amicis omnem eripiant.

Satyræ est omnia denique persequi vitæ genera, & quidquid pravi, absurdi, inepti emendari legibus non potuit, hoc notare, arguere, carpere, & carpendo, si fieri potest,

corrigere. Sic nulla erunt vitia ab omni reprehensione secura. Sic dum justitia liberabit urbem latrociniis, Satyra purgabit ab ineptiis. Dum illa sceleratos configet edictis, haec inficetos dictis lacesset.

NIHILNE praeterea petetur ab hac praesidii? Ipsi etiam justitiae ad praecavenda aut punienda scelera suppetias feret. Neque verò illud ego affirmavi temerè, vitia ipsa quae cohibentur legibus, meliùs saepè coërceri Satyrâ, aut acerbiùs castigari. Silent enim, silent aliquando leges, Satyra nunquam obmutescit. Themidis saepe velantur *oculi*, neque velo simplici; Satyra *oculis* semper *intentis* semper acutùm videt. Judiciorum *laqueos* saepe fraus eludit, gratia expedit, aurum redimit, potentia abrumpit. Satyrae aculeos non declinant doli, non molliunt preces, honores & divitiae non retundunt.

ILLA parcere nescia scelus armatum adoritur in castris, ignaviam in tentoriis, impietatem in templis, iniquitatem in Judicum sellis, rapacitatem in Quaestorum mensis, mollitiem in divitum spondis, ignobilitatem in Rhedis, ignorantiam in Cathedris, vitium denique ubicumque est, ibi detegit, ibi impugnat, ibi confodit. Non eo quidem gladio quem adhibet ultrix justitia; ac certè non imbelli telo. Cujus acies quàm metuenda sit dicant Romani illi veteres, qui, quoties Lucilius stylo ardens infremeret, toties diffluebant sudore frigido; & qui modò severitatem

legum ſpreverant impavidi, jam Satyræ dicacitatem, exanimati metu, horreſcebant.

DICAT & Condæus ille magnus, tam formidatus olim Galliæ noſtræ hoſtibus imperator, ut illos ſolo nomine terreret, propè dixi, vinceret, tam interritus mortis contemptor, ut illam media inter prælia nudo capite laceſſeret, idémque Satyræ tam æquus æſtimator, ut illius metu, metum quemvis alium ſuperandum eſſe crederet; Qui congreſſurus cum hoſte, unum hoc admonebat ſuos, ut ſibi à brevioribus illis Satyris in trivio cantari ſolitis fortiſſimè caverent; ratus videlicet minùs hoſtilis gladii mucronem, quàm mordacis carminis acumen formidandum eſſe, capútque morti potiùs, quàm Satyræ nomen objiciendum. Cùm igitur tantum in eâ momenti ſit ad incutiendum animis timorem ignominiæ acerrimum, quis illam in civitate bene conſtitutâ dubitet vocandam eſſe in ſocietatem Juſtitiæ, tanquam adjutricem Legum ac vindicem?

SED hîc reclamant oſores Satyræ & indignantur illam adjungi Legibus, quæ Legibus exterminanda ſit, comitem illam ſtare cum juſtitiâ, quæ pro jure non poſſit certare quin pugnet contra ſocietatis jura, atque humanitatis.

NAM cur, inquiunt, homini privato liceat, in privatorum vitas & vitia inquirere? Cur civi liceat in cives quietos & inermes ſtylum minacem intendere? Flagitioſi ſunt?

illos conſcientiæ angoribus permitte. Perfidioſi? illis ne crede. Moleſti? hos fuge. Stolidi & inficeti? ab illorum congreſſu abſtine. Egregia ſanè, ut videtur adverſariis, & æquitatis plena oratio, ſed iniqua, meo quidem judicio, & ab humanitate alieniſſimâ.

Quærunt quo jure in vitia & vitiis contaminatos homines animadvertam. (a) Quod ille Terentianus Chremes, hoc ego reſpondeo: *Homo ſum: humani nihil à me alienum puto. Homo ſum:* ideóque hominum quidquid intereſt, hoc & meâ propter naturæ communitatem intereſſe arbitror. *Homo ſum:* ideòque hominibus non modò inopiâ, ſed vitio laborantibus multò magis opitulari meum eſt. *Homo ſum:* hoc addo, *Civis ſum:* hoc nomine civitati expurgandæ & ornandæ, quantum in me eſt, allaborare & licet & debeo.

Civis ſum. Si procul ab omni contubernio & convictu in loca ſola me recepiſſem, ibi forſitan liceret uni mihi vivere, ibi hominum ineptias ridere tacitè, vel miſerari. Sed quia *civis ſum*, quia ſic ferunt vitæ meæ rationes, ut cum aliis hominibus conſuetudinis vinculo ſim conjunctus, hoc mihi commune munus cum cæteris, communi lege impoſitum reor, ut quidquid boni in cives conferre poſſum, hoc conferam; ut quidquid mali à civitate arcere poſſum, illum arceam: ut cui-

(a) *Terent. in Heautontim. act. 1, Scenâ 1.*

cunque vitio medelam quamcunque adhibere possum, illam adhibeam. Hoc postulat humanitas, hoc flagitat societas, huic voluntati jura suffragantur plurima: nulla refragantur.

AN verò, si tecta quæpiam igne corripi, aut etiam vapore efflari videro, non possim silere sine crimine? Et mihi urbem undequaque ardentibus libidinum facibus deflagrantem conspicienti clamare non liceat? An si veneficos cibaria veneno clam aspergere deprehendero, fiam in societatem reus, si non accusavero? Et idem judicabor nocens, si consceleratos homines impiis impurisque sermonibus omnia polluentes objurgavero? Scelus est barbaros in mœnia irruentes non cohibere; & barbariem in literas, in mores, ab indoctis, à rusticis inductam abigere fuerit scelus?

QUÆRUNT scilicet quo jure homines quietos & inermes liceat carpere? At ego illud vicissim quæro, quo jure liceat civitatem flagitiis inquinare, & urbanitatem ex urbe tollere? Ergo licebit impunè perfidis fallere, voluptuariis otio marcescere, stultis desipere. Mihi veraci vera loqui, nequitiam insectari, stultitiam increpare non licebit?

AT enim sunt in civitate (si non humanis modò, sed divinis etiam Legibus instituta est) sunt Oratores sacri, qui pro suscepto munere arguant vitia, & à vitiis homines, adhortando, minandóque, deterreant.

NON is ego sum, AUDITORES, qui ne-

gem in verbi divini præconibus ad emendanda flagitia virtutis inesse plurimum atque auctoritatis. Verùm illud quoque quis negaverit, non omne delictorum genus ad emendationem illis esse propositum: & quemadmodum Scriptoribus Satyricis nefas est ea tractare, quæ ad Religionis dogmata pertinent, non modò propter periculum erroris, sed etiam propter argumenti dignitatem; ita Oratoribus sacris licitum non esse pravitates quasdam & ineptias dicendo persequi, non modò propter illarum ignorationem, in quâ ipsos versari licet & decet, sed etiam propter *ipsam* loci reverentiam. Illud deinde quis nescit homines plurimos non moveri piis illis objurgationibus, & ita vitiatos esse, ut nisi sanentur Satyræ salibus, omni prorsùs medicinâ videantur insanabiles.

QUOD ut perinde intelligatis atque ego sentio, advertite, quæso, AUDITÓRES, triplicis omnino generis esse censores, qui possint corrigendis moribus adhiberi, Oratores sacros, Philosophos, & Scriptores satyricos; qui omnes vitia impugnant, sed suâ singuli viâ planéque diversâ.

ORATOR sacer quid in uno quoque vitio divinæ Legi contrarium, Philosophus, quid rationi dissentaneum, Satyræ Scriptor quid indecorum sit, explorat. Ille Dei mandata, alter rationis præscripta, hic honesti leges proponit ac protegit. Agite nunc & huic triplici censorum generi tradamus unum ali-

quem ex illis fœneratoris Alphii aut mollis Epicuri discipulis; & cujus censurâ moveatur potissimum, observemus.

SEDEAT ille primùm in Oratoris sacri conspectu, non dico lenis cujuspiam Oratoris & languidi, sed acris ac vehementis, qui de Religione cum dignitate disserat, quem nunc aulæ urbs, nunc urbi aula invideat, quem utraque dicentem unanimi plausu excipiat. Hic divina è sacris codicibus in rapaces aut voluptuarios expromat oracula, & intentata utrisque supplicia proponat. Quid novus interea auditor? Annuet capite; clamabit *bellè*, tum aliò convertet oculos, aut declinabit molliter, & inter crepitantia ultricis justitiæ fulmina placidè dormitabit.

EXCITEMUS hominem, & coram gravissimo aliquo Philosopho sistamus. Conscendat hîc pulpitum, & vel Aristotelicâ methodo subtilia de moribus præcepta arctis adstringat conclusionibus; aut Platonis in morem de temperantiâ aliísque virtutibus fuse laxéque disputet. Quid ad hæc quæstuosioris disciplinæ aut sapientiæ pinguioris assecla? Ridebit magnum Aristotelem, divinum Platonem exsibilabit.

PRODEAT igitur tandem Satyricus aliquis mordacior ex Horatii aut Juvenalis scholâ recens, & cum acriore stylo, chartâque dentatâ homini sese offerat. Exerat aculeos in fraudulentas ejus artes, aut in voluptates ejus sordidas jocos emittat. Cernitis ut vix pun-

ctus exsiluit! ut indoluit! ut palluit! ut semianimis aufugit? Quod non itaque contorta Eloquentiæ sacræ fulmina, quod non vibrata Dialecticæ argumenta, hoc Satyræ mucro exertus præstitit.

HIC veram hominis naturam & indolem agnoscite, AUDITORES. Religionis terrorem comprimere potest: rationis frænos excutere potest: ignominiæ sensum nunquam aut vix unquam potest amittere. Dic illum flagitiis suis Deo exosum, placidè feret; dic à ratione aversum, ridebit, dic inficetum & ridiculum, fremet & frendebit. Usque adeò homines etiam ad cætera obduratos torquet & cruciat irrisionis metus!

ADESTE nunc edeste, viri malè misericordes: & quod unum sanandis superest animis quibusdam & ingeniis remedium, statuite utrum ab illorum curatione removendum putetis? videte utrùm humanitatis sit, annon magis crudelitatis, succos ægrotis propè depositis abnegare; amaros illos quidem, sed quò amariores, hoc salubriores? Quod tamen ita nolim intelligi ut nulla medicamenti sit temperatio, nullúmque in eo miscendo Satyricus teneat modum. Quam enim Satyram ad corrigenda plurima vitia, quæ sunt inemendabilia legibus, aut legibus minùs emendata, utilem ac propè necessariam esse arbitror; tam existimo eandem, nisi certos intra fines coërceatur, posse civitatibus fieri exitiabilem.

Non satis est itaque illud quæsivisse primum & definivisse liceretne uti Satyrâ in bene moratâ civitate; nisi & quæratur illud alterum, atque definiatur quatenus uti liceat. Quod in alterâ orationis parte ita conabimur exequi, ut nos cum osoribus Satyræ, si quos, fortè offendimus, in gratiam redituros esse confidamus.

SECUNDA PARS.

Quod de telis ad feriendum idoneis præcipi solet Legibus, ut videatur diligenter quinam illis utantur in civitate; ad quid utantur; quâ utantur ratione; in quos denique utantur: hoc de Satyrâ fermè præcipiendum esse censeo, Auditores, ut caveatur sollicitè quinam illam adhibeant, in quæ adhibeant vitia, quânam adhibeant ratione, in quos demum adhibeant. Atque hinc judicium esse volo, quatenus Satyram in bene moratâ civitate licitam existimari oporteat, aut illicitam.

Ac primò quidem ut Magistratus tela extorquent ex improborum manibus, ita Satyram nullis tradi velim, nisi probis civibus. Probos intelligo, non qui careant omnino vitiis; quod quidem maximè deceat: ridendus siquidem ille est qui, ut ait poëta, *castigat turpia turpis.* Sed tamen quia potest etiam is docere meliora quâ deteriora sequitur, probi sanè dicantur, quicunque sint

amantes Reipublicæ, & ad ſcribendum ſolo civitatis emendandæ ſtudio acceſſerint. Habeantur contra improbi, privatis quicunque utilitatibus, vel odiis ad notanda aliorum vitia proruperint. Atque hi ab iſto ſcribendi genere omnino prohibeantur.

Etenim Satyra, ſi ſe his addixerit, dubitatis qualis deinde futura ſit, virtutum ſatelles, an adminiſtra vitiorum. Intelligitis profectò nullam fore cupiditatem tam nefariam cujus in ſocietatem non veniat; cujus patrocinium non ſuſcipiat. Illam avaritia *producet* in forum, ut innocentiam ſolis eloquentiæ ſyncerae armis malè *defenſam obruat*. Illam malevolentia in Aulam immittet, ut virtuti aditum ad honores præcludat aut jam delatos auferat. Illam in caſtra ſua trahet Novitas, ut veritatem explodat, & à veritate propugnandâ bonarum partium homines omni contumeliarum genere deterreat.

Nihil denique tam ſyncerum erit, nihil tam integrum, quod non objiciatur venenatis Satyræ telis, & graviſſimè violetur. Cujus rei (ut longiſſimè à noſtris temporibus disjuncta meminerimus) tu mihi exemplo ſis, Philoſophorum, quos tulit profana antiquitas, ſapientiſſime Socrates. Quis te æquales inter tuos ab omni flagitio remotior? Quis recti amantior? Quis inſanientis Sophiſtarum ſapientiæ hoſtis acrior? Quis crederet tuam diſciplinam; ut in iſtis ignorantiæ tenebris excellentiſſimam, ita potuiſſe infamari, ut ab ejus odio, ad odium tui,

tuam-

tuamque perniciem tota repentè Atheniensium multitudo converteretur?

SED quid non aggreditur tradita in malevorum manus Satyra? quò non progreditur? Virtute tuâ sæpe viceras inimicos, sed furentes viceras, non jocantes? Victus es tandem posteaquam repertus est salsissimus Poëta Aristophanes qui vel privatis adductus inimicitiis, vel pretio conductus amarissimos in te aculeos defigeret, tuàmque scholam velut exitialis & delirantis doctrinæ magistram palam & apertè ridendam proponeret. Tanta est Satyræ audacia in imponendis criminibus, cùm aliquâ cupiditate inflammatur! Tanta illius efficacia ad conflandam viris etiam optimis invidiam, cùm mentitur lepidè, & sale Attico audientium vel legentium palato blanditur! Tanta demum adhibenda cautio est, ut quemadmodum Cretenses armorum tractationem solis ingenuis permittebant, quòd à servis & servilibus ingeniis semper metuendum esse crederent, ita Satyræ scriptio solis concedatur probis civibus, quòd à malevolis & malâ cupiditate incensis hominibus semper timor impendeat, vìxque possit fieri, ut Satyrâ qui malo utuntur animo, bene utantur.

EN adeò stylum satyricum improbis jam eripuimus, AUDITORES, probis tradidimus; nunc videndum est in quæ sit vitia exerendus. Etsi enim genera vitiorum ferè omnia insectari Satyra potest pro jure suo, ea tamen sola exprobrari volumus, quibus aliqua insit, cul-

pa; quæque ut naſcantur, ab humanâ voluntate pendeant, vel certè ut eradicentur.

LAUDENTUR enimverò forma, ingenium, opes, cæteráque naturæ vel fortunæ munera; quoniam ita obtinuit adulandi uſus, quò pauciora inſunt in homine veræ laudis argumenta, hoc plura ex alienis quaſi fontibus hauriantur. At ſileantur illa vitia, quæ in nobis ita ſunt, ut non ſint ex nobis. In iis ſiquidem rebus unis argumentum reprehenſionis eſt, ubi eſt delicti veſtigium. Etenim quæ ruſticitas atque inhumanitas eſt hominem irridere, quòd deformi ſit vultu, aut pravo corpore; quòd tardiore ſit præditus ingenio, aut humiliore loco procreatus. Iſta qui exprobrat, annon ipſi naturæ videtur convicium facere, quæ in homine malè nato erravit potiùs, quàm in illam homo peccaverit. Quæ verò ſtultitia eſt ea reprehendere, quæ non poſſis objurgando corrigere! Therſiten cavillaris quòd ſit pravâ & fœdâ facie; an refingendo fiet Euryalus? Quintilium notas, quòd pumilo ſit corpore, an grallis inſiſtet, ut repente fiat de Pygmæo Gigas?

NUNQUAMNE igitur pravitates id genus licebit jocando perſtringere? Licebit aliquando. Si quis nempe vitia, quæ accepit ab aliis, aliquo ſuo vitio faciat ſua. Si facie qui turpis eſt, Narciſſum ſe credat; & veluti Polyphemus ille de formâ ſibi placeat, & à formâ placere ambiat. Si Therſite patre qui genitus eſt, Cecropiâ de gente ortum ſe prædicet.

Si qui plumbeus & bardus eſt, cum elegantiſſimo Telemachi ſcriptore certet. Si qui tardiore ad litteras ingenio natus eſt, cum litterato illo (*a*) & omni eruditione atque humanitate perpolito Quæſtionum Alnetanarum auctore conferre ſe audeat.

At verò ſi quis naturæ aut fortunæ damna propriis virtutibus rependat; ſi quis humilitatem generis excelſitate animi redimat; ſi quis atrocitatem vultûs ſuavitate morum abſolvat; ſi quis debilem oculorum aciem ac propè cæcitatem luce ingenii clariſſimâ ita compenſet, ut ab hac laude multò magis, quàm ab oculorum vitio Homerus alter dici mereatur; ſi quis denique ingenita ſibi vitia agnoſcat, ſi quis illa ſtudeat emendare vel nequeat, illum commiſeratione dignum judico, non reprehenſione. Illum Satyræ aculeis inſigniri veto, naturæ novercæ ſtigmatis jam ſatis inſignitum.

Hæc igitur Satyræ conſtituatur prima lex, ut nihil arguat, quod emendari non queat: hæc ſanciatur altera, ut in arguendo is ſolus adhibeatur mos & modus, qui ſit ad emendandum appoſitus.

Sit itaque ſtudioſa veritatis in carpendo Satyra. Vitiorum pravitatem ne minuat dicendo; ſed neque amplificando ſupra fidem exaggeret. Avarum inducat jejunia latranti

(*a*) *DD. Daniele Huetio Abrincenſium Epiſcopo.*

ſtomacho indicentem creberrima (*a*), ſed ne novas Ephemeridas novis jejuniorum diebus diſpungentem exhibeat. Hominem irrideat cogitatione adeo ſuſpenſum atque ita abſtractum à ſenſibus, ut (*b*) alia plane à gerendis faciat: ſed non ut crepidam pro libro in peram immittat. Vellicet hominem à rationis ſemitâ deflectentem; ſed ne illum veluti bipedum (*c*) quadrupedúmque animal ſtolidiſſimum exagitet. Arguat virorum mulierúmque mores perditos; ſed (*d*) ne viros mulieréſque omnes perditis eſſe moribus clamitet. Quis enim in tabellis à verô ita aberrantibus vitia videat ſua! aut quem adeò pudeat in eâ civitate agnoſci vitioſum, in quâ vix quidquam agnoſcatur integrum; niſi forte Æthiopas inter Æthiopem videri pudor eſt? Vividis ſanè depingat omnia coloribus Satyra, ſed veris.

NEQUE tamen ita ſit verax, ut non ſit verecunda. Apage fœdiſſimas quorumdam vitiorum imagines quas offerre oculis, aut oblatas ferre impudentis eſt. Illam in reprehenſione liberam eſſe fas eſt, nefas eſſe petulantém. Illam imitari decet ingenuas & liberales puellas, quas lædit ipſa impudicitiæ appellatio. Illam pudeat Flacci, Juvenaliſque nimium obſecutam eſſe ingenio, qui dum

(*a*) *Joan. Bapt. Moliere, in Comœdiâ quæ Avarus inſcribitur.*

(*b*) *Joan. de la Bruyere.* (*c*) *Nicol. Boileau Deſpreaux.* (*d*) *Idem.*

ævi libidines tenebricosas describunt nimis graphicè, arguunt impudicos sine pudore, & turpia turpissimè reprehendunt. Quod quidem minùs fortasse mirum videatur in iis scriptoribus, quos etsi verecundos natura genuit, Religio tamen sua fecit inverecundos; quos etiam mirum sit flagitiosis hominibus adeò fuisse infensos, cùm Deos colerent flagitiis adeò infames.

AT quis hoc admiretur satis (sinite me quæso, AUDITORES, justissimo dolori meo paulò liberiùs indulgere) quis satis hoc admiretur in hâc nostrâ Religione quæ (*a*) *omnem immunditiam ne nominari* quidem patitur *in nobis*, *sicut decet sanctos*, in hac, inquam, Religione castissimâ inventos fuisse Satyricorum interpretes, qui satyras illas spurcitie execrandas Gallico, hoc est, maximè verecundo idiomate redderent; & notis illustrarent eruditis ad majorem, si Superis placet, adolescentium mulierúmque utilitatem?

QUIS satis hoc stupeat virum (*b*) docendi facultate & diuturnitate celebrem, quem toties ex hoc loco dicentem laudastis, ut ipsum laudare mihi quoque liceat, quem assequi non licet, cujus hodiéque desiderium in vestris omnium animis excitat orationis meæ tenuitas & infantia, hunc virum apud multos laborasse invidiâ, quòd Satyricos scripto-

(*a*) *Ep. ad Ephes. c. 5. v. 3.*
(*b*) *P. Joseph. Juventium è Soc. Jesu.*

res dum expùrgavit omni obſcœnitate, aliquâ ſui parte mutilaverit?

Quis ſatis hoc indignetur interpretationem Horatii, quam nobis terſam, elegantem, feſtivam & ad ingenium auctoris elaboratam tradidit felix animi vir (*a*) ingeniique, viſam eſſe aliquibus mancam, quòd illam dum accuraret interpres, loca quædam obſcœna reſecuerit; & veluti apis mundiſſima, quæ (*b*) *puris gaudet inſiſtere*, omnes venenatos flores, ſi flores dicendi ſunt, illibatos prætervolaverit? Quaſi verò aut magna fieret ſcriptori injuria, dum prodit apud nos caſtior, quàm apud ſuos viſus eſt; aut ingens fieret jactura in verſibus impuriſſimis quos nemo pudens legerit, quin legiſſe continuò nolit; aut grande litteris objiceretur periculum, ne deficiant aliquando verba & ſententiæ quibus nefanda libidinum diſciplina commodè tradatur. O viros in retinenda latinitate religioſos! utinam & in cuſtodiendâ morum integritate perinde ſeveros!

Tene verò ſuperiore, ſæculo Gallicæ Satyræ Princeps, (*c*) Reneri, adeò Chriſtiani pudoris oblitum, ut ſcripta tua pinguiſſimis nequitiæ ſordibus inquinares? Non legeras, vel audieras, quæ de Juvenali ſcripſerat mag-

(*a*) P. *Tarteron è Soc. Jeſu.*

(*b*) P. *Tarteron Lemma ſuis libris præfixit, in quo apes adumbrantur, cum hac Epigraphe*, Puris inſiſtere gaudent.

(*c*) *Regnier Poëta ſatyric.*

nus ille Reipublicæ litterariæ censor Julius Scaliger: *propter insolentiam quorumdam Juvenalis versuum jubere se, vel optare toto opere abstinere virum probum.* Non intelligebas idem de Satyris tuis quàmlibet venustè scriptis fore proborum aliquando judicium?

VENIAM tamen demus aliquam, si qua dari potest, scriptoribus iis, qui aliena vitia ita olim reprehenderunt, ut reprehensionem ipsi mereantur. Peccaverunt errore magis, quàm voluntate. Arbitrati sunt Satyræ, dum nihil falsi diceret, licere omnia dicere; & se, si magis pudentes forent, minùs Satyricos fore. Nondum extiterat scribendi magister eximius & artifex, (a) qui errorem istum exemplis & præceptionibus dedoceret. Nondum Gallia ad commendationem Satyricæ Poëseos felici partu extulerat acerrimum illum ingenio poëtam, judicióque prudentissimum, qui, veterum sectando vestigia, de palmâ cum veteribus certavit; qui sic eos imitatus est, ut reliquis imitandi sui spem ademerit. In quo cùm admirabilis est naturæ artísque amica consensio; tum styli morúmque severitas singularis. Quis illum in ea re imitari abnuat in quâ unâ non sit inimitabilis. Quod si reperietur adeò perfrictâ fronte aliquis, ut Renerium aut Marotum (quos infamiæ causâ nomino) æmulari malit, coërcendus erit profectò ab ipsis civitatum moderatoribus, neque

(a) *D. Boileau Despreaux.*

permittendum, ut qui vitia emendare se profitetur, ita nefarias libidines exponat, ut rudes erudire, incogitantes admonere videatur.

QUID si autem Satyra in objurgando verax erit & verecunda, nullúsne præterea servandus erit modus? Annon mitiganda erit, ne fiat nimiâ indignatione acerbior. Hanc equidem furere non patiar, neque rabere Cynicorum in morem, qui, quod obvium quemque in foro & triviis petulanter incesserent, à caninâ rabie nomen invenisse dicuntur. Neque illam velim induere stomachum & animos Juvenalis, cui semper masculâ bili jecur intumescit, qui labia non deducit, nisi ut ringat; dentes non exerit nisi ut mordeat; qui mordet sæpe, antequam allatret; qui ut prædam subodoratus est, in eam involat, jugulum petit, laniat, discerpit, dissecat, jacenti etiam & semianimi incubat. Illam ego sæpius adhibere malim jocos Horatii, quem nare sagacissimum effugiat nemo, sed qui dentes ad notam, non ad plagam imprimit, qui morsum ita temperat, ut dum risum elicit aliis, aliis fletum non extundat; qui prædam tunc denique omittit, cùm excussit lepidè belléque exagitavit.

QUONIAM tamen vitia sunt adeò tetra quædam, ut stomachum lenissimis etiam moveant; & quoniam ad pudoris sensum ita obduruêre quidam homines, ut nisi stringantur arctiùs, nihil sentiant; non vero acrem interdum esse Satyram, seria sæpe ridiculis miscere;

nunc ab Horatio sales, nunc à Juvenale aculeos accipere; neque risum ciere modò, sed lacrymas etiam & sanguinem, si opus est, mordendo exprimere; nulli demum flagitio, neque ullo modo parcere, dum ipsis parcat nominibus quæ nusquam appellari volo vel designari.

SCIO, AUDITORES, non deesse, qui huic legi intercedant apertissimè, séque veterum exemplis, & rationibus (ut putant) gravissimis defendant. Laudant Lucilium scilicet, qui Metellos, Horatium, qui Nomentanos, Persium qui Vettidios, Juvenalem qui Crispinos famosis versibus nominatim cooperuerunt. Egregios sanè & luculentos testes! si non adhiberentur propriâ, ut aiunt, in causâ judices. Quòd si foret hîc auctoritate pugnandum, quàm multis paucorum exempla possim testimoniis refellere? Vos appellarem, sapientissimi duodecim Tabularum Scriptores Decemviri, qui ex urbe liberrimâ libertatem cujuspiam malo, id est, maledico carmine notandi sublatam lege voluistis. Vos testarer, ætatis nostræ censores æquissimi, téque (*a*) imprimis Theophrasti interpres & æmule, cujus oculis natura se humana penitùs inspiciendam videtur obtulisse, quíque de illâ meritus es optimè, vel dum ejus virtutibus ad describenda ejus vitia usus es. Ex te sciscitarer, cur, cùm malos plurimorum mores

(*a*) *D. Joan. de la Bruyere.*

argueris, nulla male moratorum nomina, quamvis sæpe, quamvis enixè rogatus, non dico vulgare, sed ne secretò quidem indicare volueris.

NEQUE te silentio prætermitterem, (*a*) vir morum scientissime, qui aliena vitia voce scriptóque diu insectatus es cum summâ ingenii laude, sine cujusquam offensione; qui cùm de amicitiâ verissimè scriberes, quòd de illâ sentires verè, & veri amici exemplum præ oculis absolutissimum haberes, hanc secutus es legem, quam deinde de Satyrâ pulchrè disserendo aliis posuisti, ut ex tantâ multitudine hominum contra amicitiæ jura peccantium nominatim reprehenderes neminem.

SED quoniam certamus hîc maximè rationibus, expendamus quare tandem vitiosos homines proprio nomine adversarii designatos velint. Si secus fiat, inquiunt, metuendum erit ne se scripto Satyrico corripi nemo sentiat, sicque opera scriptoris tota pereat, atque industria. Honestus sanè metus. Sed quærere hoc liceat, dum timent viri optimi, ne se nemo agnoscat in tabellis Satyricis, annon hoc verentur quoque ne agnoscant ipsi neminem? Sed parcant illi metuere: etiam, si à scriptore appellabitur nemo, qui tamen à legentibus appellentur, occurrent plurimi. De uno, quem novit, silet poëta; de sexcentis quos ignorat, fiet mentio.

(*a*) *D. de Villiers, Author Pöëmatis de Amicitiâ.*

AUDITE enimverò quid conqueratur ille Theophrasti discipulus (*a*), in designandis iis, quos laudat apertissimus, in tacendis iis, quos vituperat, tectissimus. Queritur repertos esse homines in suspicando tam malignos, quàm audaces, qui nomina personarum, ab eo uti conjiciebant descriptarum singula nuncuparent, & relata in indicem spargerent. Ubi autem repertos? In urbe fortasse vel in aulâ in quâ frequens erat. Et in aulâ, & in urbe, & Mortaniæ & Belesmæ, & in aliis regni oppidis ignobilioribus, quæ nunquam adiverat. Quorum autem nuncupata nomina? Illorum, credo, quos noverat. Et virorum & mulierum quos nunquam viderat, de quibus nihil inaudierat. Et dubitamus eò plures corripi Satyrâ, quò notaverit pauciores; & contra hòc emendari pauciores, quò plures fuerint appellati. Quanquam quid emendari dico? Erravi, AUDITORES, quos appellat Satyra, hos plerumque provocat ad furorem & insaniam, a vitio non revocat.

AT enim (videte, quæso, AUDITORES, quàm nihil dissimulem) at enim graviore unius ignominiâ sanabuntur multi, quos simili tentatos morbo, continuò sollicitabit metus, ne simili vulnere configantur. Quemadmodum prædonis unius supplicio terrentur quotquot ejusdem societate latrocinii vel affinitate implicantur. Bene est & ad rem apposité. Verùm quantò pluribus & quantò certior ingruet

(*a*) *D. Joan. de la Bruyere.*

timor, cùm propositâ in publicum vitiosi hominis imagine, dissimulatóque vero nomine periculum impendebit omnibus eâdem vitii labe contactis hominibus, ne oculis signentur singuli, & de singulis digito monstrante dicatur, *Hic est.* Quemadmodum fœneratores, quorum tanta hodie copia est, quanta nummorum penuria, multò terreantur magis, si latâ à judicibus Sententiâ liceat in singulos inquirere, quàm si unus aliquis judicio damnatus candente laminâ inuratur. Quoties enim exit Satyra in aliquod vitium, nullius vitiosi nomine proprio insignita, annon toties videtur institui quæstio in omnes quotquot illo vitio se implicuerint? Cujus quæstionis tot fiunt cognitores, non quot Satyrici qui pauciores sunt, sed quot lectores, qui erunt numero propè infiniti. Adeò ut ignominiæ metus non jam à scriptoribus aliquot, sed à totâ multitudine immineat, & ad illos omnes longè latéque pertineat, ad quos ipsa pertinet vitii communitas.

QUI quidem metus ignominiæ à Satyrâ sine illâ designatione nominis incussus, quàm sit ad mutationem morum efficax, meministis quicunque ingeniosissimo illi Comœdiæ Gallicæ (*a*) principi emendatas gratulamini mulierculas quasdam putidâ elegantiarum consectatione ridiculas.

(*a*) *D. Moliere Auctori Comœdiæ, cui titulus Gallicus:* les Précieuses Ridicules.

MEMINISTIS multò magis quotquot eidem objicitis conceſſam mulieribus, indulgentiâ virorum, nimiam vivendi licentiam. Quâ enim arte perfecit ille ut ſevera illa fœminarum diſciplina non ſenſim, ſed præcipiti ruinâ, collapſa ſit? An ex rigidioribus illis nuptarum ſatellitibus aliquem vero nomine appellavit? Hoc ſi feciſſet, plagam impoſuiſſet ille quidem uni viro inſanabilem: ſed non tam exitiale pudori & modeſtiæ vulnus inflixiſſet. Perſonas in ſcenam induxit bene moratas, ſed decipi timidas, & decipi faciles & ridiculè deceptas. Riſerunt omnes ſtolidorum hominum cautionem incautam; & dum in fictis nominibus rident, ne vero & ſuo nomine riderentur, malè metuerunt. Inde quid accidit? ut qui Arnolphi & Sganarelli metuerent videre, in Ariſtos evaſerint, viros, faciles ac benignos, ſponsíſque ampliſſimam arbitratu ſuo vivendi poteſtatem fecerint. Quod delectandi ſtudio proſecutus & aſſecutus eſt ille morum, non dicam, magiſter optimus, ſed pictor admirabilis, cur non ſequantur Satyrici Poëtæ cum ſaniore conſilio & fructu ſalubriore?

AN verò quod de hominibus aliquo inquinatis vitio, idem de ſcriptoribus conſtitui oporteat, ut illorum parcatur nomini, quod humanitatis eſt, dum eorumdem ſcriptis, quod eſt utilitatis publicæ, nequaquam parcitur, haud ita facilè, neque tam audacter definiero. Movet enim me Satyrici ſupra

laudati auctoritas, qui dum è Poëtarum vel Oratorum ordine multos ſcriptores inficetos cenſoriâ virgulâ dimoveret, paucorum pepercit nominibus, parſurus haud dubiè, ſi parcendum crederet. Movet me præterea ſcribentium indoles, qui cùm plerique ament ſe & ſua plurimum, rarò ſe confiteantur erraſſe, aut errata corrigant, niſi diſertè admoneantur. Movet me demum communis omnium auctorum conditio, quorum nomina perinde atque ſcripta ſic fiunt juris publici, ut publicandi operis facultatem dum impetrant, animadverſionis poteſtatem omnibus impertiant. Quia tamen ſcriptis inhærent vitia, non adhæreſcunt ſcribentium nominibus, niſi fortè aliquâ labe ac potiſſimum hæreticâ reſperſa ſint, nomina multò rariùs, quàm ſcripta nominari velim. Id certè non conceſſerim ita ſcriptores paſſim intrudi Satyris nullo indicato ipſorum opere; ut ſolo videantur ridendi nomine, neque appellandi, niſi appellatione ſuâ verſum aut implerent commodè, aut aptè concluderent. (a) In quo & gravis auctorum eſt infamia, & legentium de aliquâ Satyrici malevolentia ſuſpicio non levis. Age enimverò quisquis auctoris cujuspiam nomen opportunè, importunè verſibus inſeris; nihilne ſcriptum ab eo eſt vendibile; ſi ita eſt, notaſſe ſemel ſit ſatis. Quid illum carminibus tuis malè

(a) *D. Deſpréaux.*

nobilitas? Permitte hominem cum infelici partu in tenebris delitescere. Si quid verò scripsit non ineptè? Quid illum ex toto reprehendis? Argue quod malum est; quod bonum est, lauda, vel omitte. Quòd si qui modò radit humiles terras debiliore pennâ, ad altiora, poterit aliquando felici volatu consurgere, quid nomen ejus infamare properas? Cùm scripserit aliquid dignum meliore notâ, an recantabis opprobria? Non is certè mos Satyricorum est; raró dicta revocant, exaggerant sæpius, & Horatianam illam de (a) Canidiâ palinodiam imitati, dum vulneribus mederi se fingunt, unguem defigunt in ulcere, & illud retractando exaspe-rant. In tuis itaque Satyris semper legetur Poëta vel Orator nobilis infami notatus litterâ, ex quâ tamen apud æquos operum æstimatores ignominiæ trahet minùs, quàm tu colliges invidiæ. Quid nos autem ex istâ de appellatione nominum, prolixâ & forsitan molestâ disputatione conficiemus? illud opinor, AUDITORES, & raró scriptorum, nisi appellatis eorum operibus, & nunquam cæterorum hominum, nisi fortè jam famosorum flagitiis, nomina esse Satyricis versibus oblinenda.

RESTAT ut illud postremo loco inquiramus, liceatne dissimulatis nominibus in quosvis homines, nullâ generis dignitatisve habi-

(a) *Horat. Epod. Lib. edit. expurgata Ode* 12.

tâ ratione, mucronem Satyricum distringere. Et sanè cùm Satyræ tanta sit ad emendationem morum vis & efficacia, & quoniam nulla conditio non iis abundat moribus, quorum necessaria sit emendatio, tantum támque præsens remedium videtur esse nemini denegandum. Sed tamen, quia publica privatis longè anteponenda sunt commoda, unius omnino sunt & alterius ordinis homines, quos ut reprehensione minimè omnium indigere oporteat, ita per Satyram reprehendi nunquam liceat. Principes Imperiorum intelligo & Moderatores civitatum. Ad illorum fores possit accedere severa illa morum castigatrix, & in atriis consistere, ut palpatores, invidos, obtrectatores, sexcentásque omnis generis pestes arceat longiùs à limine, & quovis satellite potentiùs submoveat: At ne sedentes in solio Reges, aut in tribunali magistratus audeat impetere.

Hoc in Neronem scenicum imperatorem, & ludos de se in theatris dare amantem sibi licitum esse crediderit Persius, qui tamen liberiùs dictum emendari à magistro passus est. Hoc in Domitianum adhibuerit Juvenalis, postquàm formidatus immanitate suâ tyrannus, formidari morte suâ desiit? Hoc in vivos Principes & quidem optimos impune audeant perditissimâ illi transfugæ qui, deserti patriâ, coaxant vicinis in paludibus, ubi quæstum faciunt conviciis, & exterorum amorem

popu-

populorum odio suorum professo conantur redimere. Hoc in magistratus æquissimos, hoc in Reges Religiosissimos modò clam & timidè, modò palam & confidentissimè usurpent illi pravorum dogmatum defensores, quibus neque sacra est Regia majestas; neque veneranda pastoralis dignitas; neque verènda Pontificia auctoritas, neque sanctum quidquam vel religiosum est præter errores suos, errorúmque antistites, ac patronos. At liberalibus viris bonísque civibus grande videatur piaculum ac propè parricidium, Rectores Imperiorum aut Moderatores civitatum carpere. Non modò quia illos revereri debemus, quos sui vicarios & quasi præsentes Deos nobis largitus est Deus optimus maximus: verùm etiam quia telis Satyræ violari non possunt illa Regnorum capita, quin tela ab iis resiliant quodammodo, & in ipso corpore Reipublicæ ad summam perniciem & forsan ad interitum defixa inhæreant. Cùm enim civitatum imperiíque salus omnis ex auctoritate Principum in cives, ex reverentiâ civium in Principes, non secus atque vita hominis ex mutuâ corporis animæque conjunctione pendeat; cùmque Satyra hoc præcipuum habeat, ut quos suis compunxit aculeis, derisui vel indignationi opportunos faciat, quæ deinde populorum erit observantia in Reges vel magistratus, quorum riserint vitia vel horruerint; Quam autem proclive est à risu ad contemptum, ab indignatione

ad odium, ab utroque ad contumeliam, & ad extrema illa deinceps progredi, quorum meminisse horret animus; quorum exempla ab iisdem initiis, hoc est à libellis Satyricis profecta, & ad omnium sæculorum memoriam execranda non semel tu, infida Anglia, túque infelix Gallia, suppeditastis. Optandum illud quidem maximè, ut ipsi Regnorum præsides non careant reprehensionis beneficio, si quando illo indigeant; sed quoniam ope Satyræ curari nequeunt, nisi cum magno Reipublicæ periculo, præstat illos ab eâ omitti incuratos, quàm ad eorum morbos tam periculosum curationis genus admoveri. Neque tamen, vel tacente Satyrâ, suis carent illi reprehensoribus. Frons, oculi, vultúsque populorum instar habent Satyræ, & illius vices sine voce obeunt, non sine vocis pondere. In his veluti in speculis vitia sua perinde atque suas virtutes possunt inspicere. Ipsa etiam laudatorum turba vel adulatorum, quæ viris principibus solet plurima obtingere, ipsos, si advertant, satis admonet, & laudando idem præstat, quod Satyra vituperando. Quas enim virtutes in se laudari non viderint, has in se desiderari sciant; si quidem non laudari ex omni parte virum Principem, ex aliquâ parte vituperari est. Quemadmodum si parva magnis conferre licet, existunt homines ejusmodi, quorum vita & institutum ita maledicentiæ objecta sunt, ut quæ vitia sibi ex-

probrari non audierint, his se carere meritò gloriari queant.

QUOD si erunt aliquando summi rerum Domini, qui neque disertis populorum suspiriis, neque tacitis adulantium objurgationibus admoneri se intelligant; atque hoc peccent audaciùs, quòd se adversùs Satyricorum stylum satis muniri gladio existiment; cogitent illi pertimescendum sibi esse aliud Satyræ genus, nullâ arte, vi nullâ eluctabile, Historiam scilicet, quæ ipsorum nisi magistra fuerit viventium (ut esse potest & debet) fiet deinde accusatrix mortuorum. Quæ, ubi è solio & vitâ excesserint, illorum vitia non jam velata splendore purpuræ, non armata imperii majestate, non defensa satellitum multitudine, sed nuda, aperta, manifesta in medium proferet, non eorum parcet cineribus, sed oculo scrutabitur impune curioso; & quæcunque flagitia videbantur altâ nocte obruta, & quasi cum istis terrarum dominis contumulata, in lucem eruet aliquando, ad immortalem ipsorum ignominiam, ad consolationem populorum seram, sed justam, ad regnantium documentum insigne, sed formidolosum, sicque pœnas quas de vivis sumere non ausa est, nec debuit Satyra, has de mortuis pro jure suo Historia repetet sempiternas.

FELIX cæteros inter Reges (a) Rex ille

(a) *Innuit Orator Ludovicum XIV. qui Historiam regni sui Nic. Boileau scribendam tradiderat.*

qui censor ipse sui censuram non timet; qui se contra stimulos Satyræ non armis protegit, sed virtutibus; qui se suáque facta non ex adulatorum grege cuipiam, sed Satyricorum principi describenda tradidit; qui fortunam utramque expertus, dictus est, judice Satyrâ, in utrâque magnus, dicendus Historâ teste apud omnes ætates, pietate & Religione maximus.

Felices & civitatis hujus Rectores, qui cùm sint maximâ in luce collocati, & ipso splendore suo conspicui, illorum videntur esse purissimorum instar syderum, quæ sæpe in se convertunt oculos ad admirationem, nunquam ad reprehensionem: quorum cursus hoc magis laudabilis, quô magis æquabilis; quorum lux eò jucundior, quò temperatior; eò tolerabilior magnitudo, quò altior; à quibus tamen in hoc discrepant illi, quòd eò majores appareant, quò excelsiores.

Felix & ipsa tantis talibúsque magistratibus Respublica, quorum similes dum obtinebimus, nihil metuendum erit, ne Satyra dentes sacrilegos in illorum moribus imprimat. Sed & sicubi occurrent his prorsus absimiles, illos revereatur tamen, & quemadmodum apud Romanos sacrosancta habebantur Tribunorum plebis corpora, sic nostrorum personа moderatorum, etiamsi vita minùs integra fuerit, sacra tamen & sancta esse censeatur.

HÆC fermè sunt, AUDITORES, quæ Satyræ, antequam in civitatem subeat, præscribenda esse crediderim. Quæ singula si observaturam se castè religiosèque promiserit, tum liber ipsi aperiatur in urbem aditus, sedes etiam in arce summâ huic propria perpetuáque concedatur. Ingrediatur illa itaque suis comitata jocis, sed suis quoque virtutibus stipata. Illam antecedat acribus oculis vigilantia, & pravos civium mores diu noctúque insomnis speculetur. Adhæreat lateri sagax prudentia, & vitia ipsa secernens à vitiis, quæ, quoque modo notanda sint, assidue suggerat. Manum scribentis dirigat sancta Veritas & ad calumnias per fraudem deflecti ne sinat. Adsit Pudor velatâ facie, & velum ipsius obtendat oculis, ne flagitia observando, quædam videat non videnda, & legentibus subinde objiciat.

ACCEDAT & Urbanitas, quæ jocos amariores leniat aliquando, & Humanitas quæ à verorum appellatione nominum ad ficta detorqueat. Fremant interea circumquaque vitia, è suis educta latebris, suis nudata larvis, coloribus suis insignita, sua turpitudine ridicula, suâ deformitate horrida, suâ pravitate abominanda fugiant lucem, nec tamen inveniant tenebras ubi à spiculis, aut quod ad pœnam satis est, ubi à speculo Satyræ tuta delitescant. Ipsa denique magistratus reverita, magistratuum auctoritate nixa, bel-

lum indicat improbis, præsidium offerat bonis, séque ad communem omnium utilitatem stylo armatam esse cogitet, ac totâ scribendi ratione profiteatur.

ORATIO III.
DE PANEGYRICIS ORATIONIBUS.

Habita Anno MDCCXIV.

EA laudis natura vel conditio est, Auditores ornatissimi, ut hanc æquissimis plerique admittamus animis, quæ nobis defertur; illam, quæ defertur aliis, aure minùs pronâ excipiamus. Quotus enim quisque nostrûm est, qui si dissimulationis involucra retegere velit, non apertè fateatur, quod ille Atheniensium dux laudatissimus palam de se confessus est, nullius se vocem libentiùs audire, quàm ejus à quo virtus sua optimè prædicaretur. Contra verò quid est, quo faciliùs ad satietatem expleantur aures nostræ, quàm alienis laudibus audiendis, quibus nos attentos sola vulgò facit vituperandi cupiditas? Cùm autem in omni laude citò fastidimus, tum in eâ citissimè offenduntur multi, quæ non oblata fortuito, sed operosè quæsita Panegyricis Orationibus continetur. Non